

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Ivdx Magistratevs Senator

Zype, Franciscus van der

Antverpiæ, 1633

Cap. IX. De seditiõibus.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14280

quit Salust. *iniuriam facere, id demum esset imperio vti.* Laudabilius Titus apud Sueton. *abstinuit alieno vt si quis vnquam.* quare quod salus publica alicui auferendum suadet, ex ærario publico refundendum videtur, *l. 2. C. pro quibus causis ser. prem. lib. accip.* quantum fieri potest; id enim iustitia distributiua exigit, quæ non permittit vt publicum onus in paucorum humeros reclinetur: & prudentia politica, *ne per ablationes rerum coniurationes instituantur.* vt minatur Philosophus, *lib. 5. polit. cap. 6.*

CAPVT IX.

De seditionibus.

Congruit bono & graui Præsidi curare, vt pacata atque quietæ prouincia sit quam regit: quod nõ difficile obtinebit si sollicitè agat, vt malis hominibus careat prouincia, eosq; cõquirat. *l. 13. D. de off. Præsfd.* atq; in primis odia, atque ciuiles contentiones vt remittantur, allaboret. nam ex his vires paulatim sumentibus à priuatis familiæ, à familiis tribus, à tribubus vrbes, ab vrbibus prouinciæ integræ incenduntur, & totæ demum conflaurant. seditiones atque bella ciuilia contemptis sæpè initiis nata sunt, nec nisi multo sanguine restingui potuerunt. Ira ciuilis nec legem nec modum nouit, bellum ciuile nullam disciplinam: victoria ciuilis calamitas, etiam pace obtentâ sæuitia bello grauior.

In hæc initia vigilare, & præoccupare noxias Magistratum oportet. etiã minima nõ contemnere. causas sanè nullas præbere, iniustè arreptas auferre, aut moderari Furiis aliquãdo, & tempestatibus cedere. operiri, qua ad rationis semitam redeatur, nouitatem omnè vitare, & oblatâ præscindere, optimatũ atque plebis statũ antiquum nec augere, nec minuere, vtriusque mores pristinos sartos, tectos seruare. si quid enim insolentius fiat, qui se læsum credit, facilè surgit in iras, & turbas. præterquam quod genus humanum querulum est, & pessimo cuique facilè murmurare, & ex plebe aliquis Marius, aut ex nobilitate quispiã Sylla, Catilina, Cæsar esse velit; ac dominatus causâ sursum deorsum omnia vertere. neque libido domnandi vllibi aut vnquam suos Tamberlanes defuisse permisit. Sacræ Litteræ atque omnium gentium Historiæ plenæ sunt. *Consens. lib. 9. polit. cap. 3.* Romanas seditiones

ab vrbe condita singulatim omnes enarrat, tum sub Regibus, tum sub Consulibus, tum c. 4. sub Imperatoribus, tum c. 6. aliarum Rerumpubl. ex Lipsio Louaniens. tum c. 7. Osmanidarum.

Causæ à superioribus.

3.
Superbia
& auaritia.

Rectores Prouinciarum, vrbiũve sæpius populum superbâ arrogantique crudelitate in seditionem verterunt. sæpè auaritiã, tributorumque exactioibus, maximè no- uorum maiorumque duriter imperatis. quæ sæpè Principibus exitio fuerunt, raro non nisi ministris lucro. tum verò si non consensu Ordinum, & notoriã necessitate exigantur, si nec ipsi Principes indixerint, sed Præsides tantũ extorqueant, immane periculum est. non alios hîc quàm Belgas testes volo. nisi accedat Battus Dalmata Tiberio exprobrans, *Romanos belli causam dare, quòd non canes, sed lupos pecoris custodes mitterent.* Nihil enim mirum, tumultuari subditos, si Magistratus latro- cinentur.

4.
In iniustitia.

Iniustitia etiam cùm ius non redditur, aut iniquum reddi- tur, facit non rarò vt malè habiti ad vim conuertantur.

5.
Minæ, me- tus.

Magnum insuper incitamentũ ad seditionem est metus, ac minæ. quas, antequam executioni mandentur, & quodcum- que malum prospicitur, anteuerti, & præoccupari solitum est. *Aristot. lib. 5. polit. c. 3.*

6.
Spes.

In vicino est spes, maiora, melioraque consectantium. in- ter quos primi, qui honorum cupidine & ambitione incensi sunt. quæ causæ vix absunt ab vlla rebellionem. sæpè sunt solæ. *Aristot. d. c. 3.* & huc spectat nimia vnus paucorumve potentia. quæ vel ipsos in spem dominatus erigit, vel emulos exci- tat. *Propter excellentiam porrò, inquit Aristoteles, seditio oritur, cùm aliquis vnus, aut plures ampliores opes, maioremque potentiam ob- tinent, quàm fert ciuitas, aut Reip. administrationis potentia. ex tali- bus enim rebus monarchia, aut dynastia nasci solet.* quo circa in non- nullis locis præstantiores per testam ad certum tempus rele- gari solent. quod Græci dicunt *ὄστεγαίξεν*, vt Argis & Athenis. Atqui præstat ab initio prouidere, ne viri tam excellentes in ciuitate possint existere, quàm malo ex patientia & ex negli- gentia nato posterius mederi.

7.
Contume- lia.

Contumelia adhęc, si magni viri eã afficiantur, & licentia deinde in fœminas, præsertim nobiles, vltionem prouocat.

8.
Fastus.

Fastus denique amicorumque pridem contemptus. *Suet. in Iulio, c. 76. 77. 78. 79.* & Tarquinio vrbe pulso, nõ aliud nomen inditũ, quàm *Superbi*, quo populus existimauit satis vitia, & iustas

iustas suæ defectionis causas denotari. Et factus tum est intolerabilior, cum sub titulis Maiestatis accedit crudelitas. quare bonus Imperator aiebat crimen Maiestatis suo sæculo cessare. admonentque Iurisconsulti veteres crimen hoc non habendum in occasionem ob Maiestatis venerationem: personam spectandam, an potuerit facere, & an antè quid fecerit. Sub malis Principibus crimen Maiestatis nobilis scriptor singulare dicit, & vnicum crimen eorum, qui crimine vacant. denique quot sunt imperantium vitia, tot esse possunt causæ rebellionis, sed quas iam diximus genere & impetu præualent.

Imprudenter ergo etiam administrata Respub. vel ipsos Ordines, vel ipsum vulgus ad seditionem excitat, sed maximè si antiquum regionis morem, prisca iura, aut priuilegia contemni videant. præsertim ea, quibus aliqua populi libertas consistere, eaque sub regium arbitrium subigi credatur. quod incautè aliquando habiti Belgæ septuagenario nunc bello testantur.

Periculosum etiam est diuersos inter se populos miscere, & in ciuitatem affiscere. Arist. d. c. 3. nisi fortè in exigua Rep. vbi multis mox matrimoniis affinitates fidem, amicitiamque conciliant. vt Romulus multos eodem die hostes eosdem & ciues habuit, & Sabinarum raptus, ne soceri & generi semper pugnarent, impedit.

Tandem & multarum seditionum seminaria sunt oppositi inuicem Magistratus. vt apud Romanos tribuni plebis.

Ad extremum populo arma ad defensionem permessa occasione in multis imperij ciuitatibus dederunt eiiciendis Magistratibus.

Insuper inconconsulta Principum liberalitas, dum aliena, aut olim à prædecessoribus data aliis largiuntur, rixas sæpè & bella excitant. Ob Valachriam aliasque Zelandiæ Iusulas antè Hollando, deinde Flandro datas per quatuor olim sæcula subinde pugnatum est.

Prouincialium etiam & subditorum vitia sæpiùs seditionibus originem præbent. præsertim in amplo imperij corpore, vt ab vno capite difficile regi possit. & dissitis sub vno Principe longè lateque prouinciis, vt difficiliùs mandata regia, & ple- rumque tardiùs eò deferantur. neque tutum semper & vbi- que sit legatum mitti cum summa potestate. D. Augustinus de ciuit. Dei lib. 19. c. 7. Quamuis desunt hostes, tamen ipsa imperij latitudo peperit peioris generis bella, socialia scilicet

& ciuilia, quibus miserabilius quatitur genus humanum, siue cum belligeratur, ut aliquando conquiescant; siue cum timetur, ne rursus exsurgant.

15. *Odia.* Plerumque seditionibus mutua odia & inuidiæ quibus in Principes amor prætextitur, causæ seditionum sunt. ut in Gallia auorum sæculo, Burgundico & Aurelianensi sanguine odiis consanguineis litatum est. fomes stirpitis nondum est eradicatus.
16. *Nobilium egestas.* Potentes qui patrimonia absumpserunt, qui fodere non valent & mendicare erubescunt, nouas res moliri solent, ex quibus fugant quod patrimonio surrogent. Aristotel. *lib. 5. polit. c. 6.* Iulius, Catilina, Cethegus, Curio, Milo, Antonius Triumuir post rem decoctam ambitioni publicas causas prætexerunt.
17. *Aut plebis.* Mercimonia, opificiorum, artificiorumque luera si intercidantur, & cum finitimis commercia; si plebs labore vacua ocietur, fameatque; timendæ sunt expilationes domorum, & grauiora incommoda.
18. *Contemptus Magistratus.* Remp. etiam turbant faciliè potentes, si potestas Magistratum paulatim sit imminuta, ita ut eos contemnant ij quorum est parere: nec audeat, nec faciliè possit magistratus reprimere insolentes, felicitate rerum elatos, in luxum, superbiam, & Magistratum contemptum, cæteraque vitia inde confectaria prolapsos. vnde Florus *lib. 5. c. 12. Quæ enim res alia furores ciuiles peperit quam nimia felicitas?*
19. *Collegia incauta.* Collegia etiam, sodalitates, confraternitates, quibus etiam ius coeundi datum est, nisi diligenter obseruentur, ne quid contra leges faciant, periculosa admodum sunt.
20. *Religionis nouatio.* Denique nihil potentius ad omnem seditionem quam religio, & superstitio, in eisque nouationes. id quod per omnium seculorum historias liquet, sed multo maximè per nostri sæculi tempestates, ab heresiarchis seditionum ventilabris excitatas. Id quod pluribus exequitur Consen *lib. 9. polit. c. 10. & 11.* vbi præsentem Reip. ac religionis Christianæ in Europa statum explicat. turbatam in Imperio publicam pacem *c. 18.* atque euersam *c. 17.* nec ciuilem obtineri posse, nisi Ecclesiastica turbari destinat *c. 18.* posse tamè certis conditionibus *c. 22. 24.* non mixtione religionum *c. 23.* aut syncretismo. *c. 24. 29.* etiã Lutheranis non probato *c. 27. 28.* colloquia *c. 33.* scriptiones *c. 34.* conducere, petulantia interim ingenia *c. 30.* calumnias *c. 32.* coercendas: arbitros affectibus liberos quarendos, *c. 31.* certissimam esse ratio-

ratio-

rationem Concilium generale, c. 35. ex more Ecclesiæ: c. 36. sententia etiam aliorum c. 37. vtile esse, quod secundum veterem Ecclesiæ formam & consuetudinem celebratur, adeoque Tridentium toties antè à Germanis petatum: c. 42. contra exceptiones, quæ opponuntur, inanes, c. 43. Principibus religionum concordiam debere esse commendatam, c. 20. eius pacis publicæ ineundæ rationem, c. 44.

Semper tamen ea ratio tenenda, quæ ex more & ingenio gentis ipsi religioni, & Reip. vtilis esse queat. non nullibi carceres, & ignes religionem conferuant, alibi euertunt: quædam gentes suppliciis emendantur, quædam in peius ruunt; quædam alicubi sectæ contemptæ exoleuerunt, quædam pœnis vindicatæ alicubi violentius repullularunt

21.

remedia.

Meridionalium multitudo tibi religione capta est, melius vatibus, quam ducibus suis semper paruit. Curt. l. 4. Modus regiminis cuique climati applicandus, non quasi animis perinde ac linguis imperari possit, vt de Alexandro Curtius; sed ne ouis vna infectionem alteri affricet. Regiminis porrò ea in re ratio à Mecænate ad Augustum prudentissimè præscripta est: si de vera religione accipiatur: *Diuinum numen omni modo atque omni tempore secundum ritus patrios cole, atque ad eius cultum alios compelle: eos verò qui circa illud aliquid innouant odio habe, & cœrce: non deorum solum causâ, quos qui contempnit, nihil aliud magni fecerit: sed quia noua quædam demonia introducunt, multos impellunt ad rerum mutationem. Vnde coniurationes, seditiones, conciliabula existunt. res profectò minimè conducibiles Monarchie.* Iussit & id lex XII. Tab. Nihil, inquit Tac. lib. 19. *equè dissoluendæ religionis esse, quàm tibi non patrio, sed externo ritu sacrificaretur.*

22.

Religionis antiquæ & fidei strictæ obseruatio.

Id porrò semper Principes atque Magistratus propositum habeant, vt verum Dei cultum, veram religionem, quocumque vtiliori, pro ratione loci, & temporis modo promoueant, neque secularibus rationibus aut politicis vitra genuinos Christianæ politices terminos abducantur: memores promissorum, & minarum 1. Regum c. 2. *Nunc autem dicit Dominus: Absit hoc à me, sed quicumque glorificauerit me, glorificabo eum: qui autem contemnunt me, erunt ignobiles.*

23.

Porrò in omnes seditionum causas, & origines diligenter inuigilare Magistratui conuenit, & quidem nullo potest efficaciori modo quàm principiis obstando, quæ inualida esse solent, sed impetu crescere, eoque valentiùs quò velociùs. quibus enim tempus datur, tanquam mare, cui non opponitur

24.

In omnes casus & causas inuenta vigiliantia.

agger, gliscere permittuntur, omnemque in circuitu regionem inundare. & fit, vt seditio iam iustâ potestate superior sit, nec vi compesci possit, sed iam cuniculis oppugnari debeat, tempestati cedi, & aliquid de rigore veteris iuris remitti, postulata in totum, in partem, ad tempus, concedi. Nihil enim est periculosius, quàm in istis turbinibus indurare animos, sæuitiâ etiam vel desperatione ad extrema impellere. exarmare etiam quocumque modo, aut promisso ciues, ac prouinciales oportet, ne armis assuescant, pericula contempnant, militarem audaciam induant, vires suas introspiciant, alienas contra Principem suppetias petant, impetrent: in bella etiam primo sui defendendi nomine, & mox offendendi Principis causâ ruant ipsi, & vicinos, adeoque semper æmulos, Principes trahant: deinde quo iustiùs populus rem geri putet, senatusconsulto etiam atque Ordinum decreto Principem iure sui dominatus excidisse declarent, nouam Remp. forment, aliis Principibus & Rebuspub. probatam reddant, fœderibus stabi-
liant.

25. *Et in Au-
ctores.* Omnes ergo, vt diximus, seditionum causas auferre, aut ne nascantur, si fieri potest, impedire, quàm maximè oportet; natus quàm ocysimè amoliri, adeò vt seditionum etiam auctores, si in principiis ipsis tutò extingui non possint, donis tamen & muneribus placandi sint, promissis etiam honorum & dignitatum. synceris quidem & à quibus fraus publica absit.

26. *Excitatis
etiam inter
eos discor-
diis.* Deinde si magis id fieri tempus suadet, inter ipsos seditiosos discordiæ excitandæ, seditiosi inter se committendi. diuidere distractos, punire, negotij, præfidiorum nomine dimittere oportet, aliis modis quos fors offert coercere, discutere. sed nosse gentis genus oportet, & mores vulgi. *Multitudo omnis sicut natura maris per se immobilis est, uti venti & auracient, aut tranquilli, aut procellosi. Tac. l. 18. Non est, inquit Cic. pro Planc. consilium in vulgo, non ratio, non discrimen, non diligentia. Hæc, inquit Liuius l. 24. natura multitudinis est, aut seruit humiliter, aut superbè dominatur. libertatem quæ media est nec spernere modicè, nec habere sciunt. nihil in vulgo modicum. terrere, ni paueant, mutabile subitis, tam pronum in misericordiam, quàm immodicum sæuitia, sine rectore præceptis, pauidum, socors.*

27. *Non tamen
perpetuò
alendis.* Quòd si tamen tempus suaserit discordias inter seditiosos excitari, rebus compolitis omnino alendæ non sunt, sed stirpitus tollendæ. factiones plerumque cum Reip. periculo sunt coniunctæ. strages magnas dederunt Guelfi & Gibellini: Arminiaci

miniaci ac Burgundi; Rosa alba atque rubra; Ligusticæ ac Hungonoti, Snouckij ac Cabilai, &c.

Si grauius nihil admissum in motu populi quàm turbulenti clamores; solent mitiùs coërceri *l. 28. D. de pœn. §. solent quidã*, Coërcitio pro modo culpæ tumultuantium. qui vulgo se iuuenes appellant in quibusdam ciuitatibus turbulenti se acclamationibus popularium accomodare, qui si nihil amplius admiserint, nec antè sint à Præside admoniti, fustibus cæsi dimittuntur, aut etiam spectaculis eis interdicitur: quòd si ita correcti in iisdem deprehendantur, exilio puniendi sunt, nonnumquam capite plectendi, scilicet cum sæpius seditiosè & turbulenti se gesserunt, & aliquoties deprehensi tractati clementiùs in eadem temeritate propositi perseuerauerint: si grauiora delicta accedunt grauius statuendum est, transfuga ad hostes, vel consiliorum nostrorum renuntiatores, aut vini exuruntur, aut furcâ suspenduntur, & auctores seditionum aut tumultuum populo concitato pro qualitate dignitatis aut in furcam tolluntur, aut bestiis obiciuntur, aut in insulam deportantur.

Quisquis cum barbaris aut militibus scelestam inicit factionem gladio feritur, bonis omnibus fisco addictis. *l. quisquis C. ad l. Iul. Maieft.* sæpè cum à multis peccatum est, sorte deliguntur puniendi, decimantur, decimus, vigesimus, centesimus pœnæ subditur.

Canones seditiosos excommunicant. *c. fin. d. 90.* seditiosarios initiari vetant. *d. 46. c. 8.* & vt in seditione solent in Magistratus & Principes maledicta proiici, Canon. 83. Apost. ita statuit: *Si quis contumeliã affecerit Regem, aut Principem, pœnas luito.* Si quidem clericus, deponitur: si laicus, communionem priuatur. Sic Maria soror Moysis aduersus eum insurgens lepra percussa est. *Exod. 22.*

Apud multas gentes vsitatum fuit, vt filij, nepotes, & consanguinei omnes eorum interficerentur, qui in Principem aut Remp. aliquid moliti essent. Id Arcadius & Honorius non admittunt. sed tamen in liberos pœnam extendunt. Iure hæc inquam statuta sunt, sed ad prudentiam Rectorum pertinet dispicere, quando lege agere conueniat, quando silere legem, & suppliciis non asperare populum, & impellere inclinantem. quando leges audaciæ impares futuræ sunt, pacare mollibus dictis, & promissis. Roboamo seniores auctores erant, vt eà die populo cederet, & pacatum dimitteret. *3. Reg. 12.* *Si hodiè obedieris populo huic, & serueris, & petitioni eorum cesseris, locutus sũ, fueris ad eos verba lenia, erunt tibi serui cunctis diebus.* sed ex consilio iuniorũ respondit Rex populo dura: & mox populus regẽ aspernatus est; *qua nobis pars in David. Vel qua hæretic*

29.
An & principum

30.
Prudenter & sæpe lenius agendum.

tas in filio Isai? ab eoq; defecit: Vade in tabernacula tua Israel. nunc vide domum tuam David; tributisque præfectum Aduram lapidavit omnis Israël. fugere coactus est rex, recessit ab eo Israël, vocauerunt Ieroboam congregato cœtur, & constituerunt eum regem. & tribus Iuda & Benjamin centum & octoginta millia electorum virorum ne in rebelles duceretur oraculo & religione impedita est. Sanè, in huiusmodi seditionibus promptâ prudentiâ & solerte iudicio opus est. Id numquam malè cessit, dulcibus verbis lenire plebem, quando manifestum non est leges auctoritatem habituras.

31. *Moderatio tributorum.* Ceterùm tempestiuè causas non auferre, vnde effectus ad seditionem prodeunt, extra culpam numquam est. præbere autem earum ansam perditioni consilij. aluerunt plures in Rep. dissidia, quibus ipsi dein conciderunt. Ægypti reges in more id habuerunt. sed malo suo domi debiles, externum hostem inuenerunt, qui eos facilè inuasit, vicitq; & sæculo nostro apud Gallos exemplum, ac alibi non defuit.

Profectò Principes exigendis vectigalibus, ne noua ratio aut quantitas imponatur, diligenter cauere debent. pernitiōsa est eorum propagatio; plerumq; subditos à suo Principe diuidit, & eorum amorem, & obseruantiam tutissimum omnis imperij vinculū disiungit. infinita sunt omnis ætatis, omniumq; regnorum exempla. Bodin. latè *de repub. lib. 6.* Monet optimè Tacit. *l. 5. hist. pecuniis conquirendis Principes plus inuidie sibi, quàm virium addere.* moderatio & veteris consuetudinis obseruantia, subditos suo Principi reddit obsequentissimos. magni faciunt prouinciales, seruari sibi veterem consuetudinem, vt loquitur Martian. *in l. 1. D. de Off. prætor. l. obseru. §. recto. D. de Off. proconsul.* & vt cumque subinde minui videatur potestas imperantis, cum vel subditorum vetera iura, vel immunitates fert, vel adauget; redditur tamen re ipsâ tutior & firmior, vt rectè Theopontus Spartanorum rex vxori regiam potestatem ab eo imminutam conquerenti respondit. nam vt eleganter scribit Valerius Max. *lib. 4. c. 1. factum Theoponti commemorans; ea demum tuta potentia est, quæ viribus suis ponit modum.*

32. *Ex Ordinū iudicio.* Quinimò qui prudentiæ nomine laudatiores fuère Principes, quâquam arbitrio suo possent noua vectigalia imponere, non aliter licere sibi voluerunt, quàm si comitiis ex more euocatis, Statibus, vt nos loquimur, congregatis, id probetur. *Part. lib. 6. tit. 7. lib. 1. nouæ recapit.* Regni ac Reip. quies nullâ re magis conseruatur, quàm humanitate & beneuolentiâ Principum,

pum. cui respondet amor subditorum. noua vectigalia vtrumque offendunt.

Et idè tam iustè quàm prudenter Vlpian. in l. 4. §. final. de public. & vect. In omnibus vectigalibus ferè consuetudo spectari solet: idque principalibus constitutionibus continetur. & Paulus in l. licitatio: §. earum. D. eodem. Earum, inquit, rerum, 33.
quarum vectigal numquam prestitum est, prestari non debet. & Imperatores in l. si prouincialium, C. noua vectigalia institui non posse, in A nouis abstinentia.
 verbis, & probatum fuerit ultra antiquam consuetudinem. & denique ipse Iustinianus in Nouella 43. c. 31. his verbis: Neque enim sustinemus aliorum onus ad alios deferri, aut tam immitem proponere formulam, ut quotidie vectigalia augeantur, & quemadmodum superius edocti sumus, & quadruplo, quintuplo, atque adè decuplo maiora irrogentur. Cum nihil tam magno studio, atque tam serio affectemus, quam ne nouo quispiam vectigali oneretur. Nouum autem fuerit, non tantum quod nunc primum impositum fuerit, sed etiam quod primum modum excedat. Haec tenus benè & prudenter Iustinianus. Drusus Frisii tributum iusserat, modicum; ut in vsus militares coria boum penderent: non intenta cuiusquam cura, quæ firmitudo, quæ mensura: donec Clenius Frisii impositus terga vrorum delegit, quorum ad formam acciperentur. quæ res Frisios ad rebellandum adegit. Tac. l. 4.

Vehementiores etiam habent aculeos latrocinia Magistratuum, qui nullo iure plebem exhauriunt concussionibus, & 34.
 hostili peculatu. quia Magistratum facinora Principi impu- Magistratum puni-
nitio.
 tantur, qui non emendat, minorumque scelera Magistratibus, qui non puniunt. profectò numquam nimia potest esse diligentia in inquirendis his reis: numquam nimia seueritas in puniendis ritè conuictis: nulla securitas in neglectis. exercitadiu populi patientia erumpit in furorem, cui dein Magistratus sæpè nec Princeps par sit.

Sed & maximè Magistratum crudelitas furorem populi 35.
 prouocat, & si vnquam alio in casu, hoc maximè recidit in Clementia.
 auctorem scelus: sed & in Principem, atque omne dein Imperium excutitur. si ament Imperium Principes, crudeles non sunt; crudeles non tolerant Magistratus. Errat, inquit Senec. lib. 1. c. 19. de clem. si quis existimat tutum esse ibi Regem, ubi nihil à rege tutum est. securitas securitate mutua paciscenda. & Plutarchus: Reges reuera pro subditis, tyranni subditos timent.

Crudeles nulli securè vixerunt. Vnde ad Neronem vox illa 36.
 Flauij Tribuni rogati, quibus de causis ad obliuionè sacramenti A crudelitate, minis,
cōtumelia,
pro-abstinentia.

processisset? *Oderam te*, inquit, *nec quisquam tibi fidelior militum fuit, dum amari meruisti: odisse cœpi; postquam paricida matris, & uxoris, auriga, histrio, & incendiarius extitisti.* Tac. lib. 15.

Iustum Principem timent mali, crudelem omnes: viuum execrantur, sublatū ex oculis diris deuouent, & publico gaudio. De Neronis nece tantum gaudium extitit publicè, vt plebs pileata totâ vrbe discurreret. Sueton. c. 57. *De Tiberio*, c. 75. morte eius ita lætatus est populus, vt ad primum nuntium discurrentes pars Tiberium in Tiberim trahi clamaret, pars terram matrem, Deosque manes oraret, ne mortuo sedem vllam nisi inter impios darent. Domitiano similiter occiso, Suet. c. 23. senatus ad eò lætatus est, vt repleta certatim curia non temperaret quin mortuū contumeliosissimo atque acerbissimo acclamationum genere laceraret. De aliis alia. Vitellio etiamnum viuo tanta rerum ludibria irrogata, quibusdam stercore, & cœno incessentibus, vt minùs fuerit apud Gemonias minutissimis ictibus excarnificari, & vnco in Tiberim trahi.

Ab antiquo sapiente dictum: *Alieno sanguini parce, vt tuum scilicet charitate quæ proximo debetur, tum metu, ne qui effuderit sanguinem, effundatur sanguis illius.* pretiosus æquè est sanguis agasonis ac regis, serui ac liberi, cucurbitæ atque Imperatoris. vnus enim est Deus omnium, vnus creator, vnus redemptor, qui æquo iure de omnibus statuet, pellem pro pelle exiget, sceptrâ ligonibus æquabit, homicidia, latrocinia, aliaque scelera in omnibus æquo iure vindicabit, imò rigidiùs in Regibus & Magistratibus. *Potentes potenter tormenta patientur*, quia non rectè iudicarunt; quia sanguinem innoxium fuderint, aut ne à suis funderetur non impederint, effusum non vindicauerint.

Ad crudelitatem pertinet metus, atque minæ imperantium, seu Magistratum. *Nec verò*, inquit Cicero, *vlla vis imperij tanta est, quæ premente metu possit esse diuturna.* Rectè Camillus, apud Liuium l. 12. *Tot populos inter spem, metumque suspensos animi habetis, & vestram itaque de iis curam, quam primum absolui, & illorum animos dum expectatione stupent, seu pœnâ, seu beneficio præoccupari oportet.* Silures vulgato rumore quòd Imperator dixisset, vt *Sicambros*, ita *Silurum* nomen penitus extinguendum, l. 32. Tac. *in desertione pertinaces manebant.* Futuri mali apprehensio violentiùs suadet, quàm præteriti recordatio. magis agitât cura imminentis periculi, quàm memoria iniecti, qui de vita sua diffidit,

diffidit, alienâ morte suam vitare nititur, atque ex desperatione in spem erigitur, & periculosa Principibus atque Magistratibus consilia, spes & metus eloquentissimi persuasores, vbi audendum, aut moriendum creditur. Caueant porrò Magistratus atque Principes, ne in huiusmodi præcipitia suos agitent, ne minas iniiciant, metum incutiant, & insurgendi necessitatem: si quid imprudenter factum fuerit, emolliant, inflictumque aculeum euellant; aut si memoriam nimis tenacem vereantur, honoribus atque præmiis alibi datis, vbi nocere non possunt, medeantur.

Adeoque & contumeliâ abstineant, & in vxores præsertim magnatum licentiâ, maiestatem sine fastu tueantur, in verbis ab acerbitate caueant, aliorum contemptu atque ira prudentiæ aduersa. ingenia suorum noscant, atque ambitiosa honoribus mulceant. sed quibus nocere non possint, nihil temerè aut imprudenter statuunt, sed negotiis maturè discussis, adhibitis etiam in consilium fidissimis æquè ac peritissimis. Iustitiam porrò & summè colat ipse Princeps & Magistratus. qui in eam peccauerint seuerè emendet, & liberalibus stipendiis ne corruptibili auro egeant præcaueat, exemplo Cambysis, qui atroci & nouâ pœnâ, nequis postea corrumpi Iudex posset, prouidit.

Denique in omnia Magistratum crimina, quibus populus ad seditionem aut rebellionem moueri posset, quàm rigidissimè animaduertat per se, Magistratus maiores in minores.

37.
Subditorum
vitia corri-
gantur.

Subditorum etiam vitia Principes ac Magistratus coercerant, mutuâ odia tollere nitantur. audiant Iustin. in *Aut h. de mandat. Princip. c. 2.* *Conueniens est, inquit, te prouidere, vt nulli populi ciuitatum alterutris seditionem faciant, sed omnem pacem esse Dei ciuitatibus.* Veterem nobilitatem & præsertim pauperem abi gnominia & paupertate vindicabit locupletibus matrimoniis, quæstuosis muneribus. periculosa paupertas in magnis & nobilibus animis, munificentia ac liberalitate ab aliis cogitationibus auocanda est. Mechanicarum artium magnam curam habeat: mechanica opera plurima instituat: negotiatoribus, vt volentes concurrant, magnam det immunitatem.

Omnimodò allaborandum vt mercimoniis & artibus populus implicetur, ne ocietur, ditescat imò; saltè nullatenus egeat; ne dura plebem necessitas in facinora impellat. nihil non suadet, & audet egestas. opulentus populus grauiora &

38.
Mercimo-
nia, artifi-
cia augean-
tur.

grandiora tributa sine tædio soluit, merces abundanter illata sine murmure vectigalia pendunt. Optimè id norunt Batavi, qui omne in id studium contulerunt, vt artes mechanicæ & negotiorum cursus vndique in suas prouincias abundanter defluerent, vnde neruum belli cum obsequij integritate tot nunc annos tendunt, & ex angusto orbis angulo tot tantorumque regnorum monarcham, vt mus elephantem, diuexant. Appositè admodum Mauritius Nassavius supra vestibulū secretioris cuiusdam cubiculi scripta habebat tria hæc verba: *VVindt, leeft, gheeft*. Lucrare, viue, tribue. ita accidet si Principes atque Magistratus sollicitè curent, vt annona vilis sit, artes atque merces abundantes, & ex iis lucrum desideratum, vt sine luxu viuant, parum esse videtur, si de lucris aliquid præcidatur, quod in publicum tribuatur. Ex diuerso si populis iis subsidiis destituatur, egeat, fameat, & languida corpora circumferat, atque his tamen sanguisugæ applicentur, qui reliquum sanguinem exprimant, non aliud agitur, quàm vt ad fatales casus ante fatum oculis propositum audendos miserī cogantur.

39. *Luxus coërcetur.* Sed & pacatâ Rep. artibus mercibusque affluente, & fructibus vernaculis abundante, summâ sollicitudine luxus coërcendus est. ne priuati insolescant, ne Magistratum non satis audiant, potestatem publicam imminui nullo modo ferendum est, nec vnquam nisi fortè si non præcautus populi furor intumuerit, cui ad tempus cedendum sit, & mutatis fortè personis, potestatis tamen ratio semper habeatur.

40. *Nocturni cætus vitentur.* Nocturni cætus & vagationes prohibendæ sunt, scelera suadent, & mala grauia. etiam vigiliæ Christianorum primitiuorum posterioribus sæculis sublata, ob mores aliquorum malos. *Couar. Var. c. 19.* Nocturnas coitiones leges XII. Tab. interdixerunt, nocturnum furem occidi permiserunt, secus quàm diurnum. iter faciendum non esse, nisi prælato lumine, author. *Paul. rec. sent. l. 1. t. 21.* quod & multorum statuta rectè prohibent, in iusque nox & dies distinguendi, vt Deus, *Gen. c. 2.* appellauit lucem diem, & tenebras noctem. quibus & si clerici vi legis non ligentur, committendum tamen non est, vt securitatem publicam turbent. sed & personati vultus compescendi sunt. *Borel. de Magist. edict. l. 3. c. 9. & 10.* Clodij id & Materni Commodum Imp. in personatis sacris Matris Deum trucidare tentantis exempla suadent.

Peri-

Periculo quod à ciuilibus armis parari potest opponenda 41.
 est, & in vsum reuocanda Constitutio *Nouella 85. de armis c.* *Armis plebs*
 1. 2. 3. 4. ne cui liceat priuato ea habere, vendere, fabricare. *abstineat.*
 Cyro & eius Proceribus arma reseruata. Philistini 1. *Reg. c. 13.*
 cauent ne Hebræi gladios aut lanceas fabricent. In Ægypto
 Mammelucis solis in armis esse licuit. Augustus concilium à
 Mæcenate datum huius rei summam apud se esse sineret, de-
 ditiis & subactis gentibus iussum arma tradere, ponere. Sed
 id quidem vbi quietè domi res permittunt, non in turbidis
 limitibus: præsertim si absint militum præsidia, ne vicino ho-
 sti moliendi quippiam ansa præbeatur in fines milite, & ar-
 morum tractandorum gnaro ciue destitutos. & continua ciui-
 lia bella Belgis nostris vetuerunt, ne ciues arma ponerent,
 sed tutandis muris sumpta hæcenus retinerent. Sed & in pace
 collegia (*Gulden*) peculiari sacramento Principi obstricta ple-
 risque Belgicæ locis habentur. quorum vsus sæpè compescen-
 dis seditionibus fuit salutaris, iuuandis etiam bello Principi-
 bus, & magnis olim rebus conficiendis utilis. cum stipendia-
 rios milites census Principum, vt hodiernæ rationes, nondum
 solos admisissent. ita vt pacis etiam tempore (quod consulit
 Scriban. *polit. lib. 2. c. 37.*) exercitum Principes nostri semper
 haberent.

Denique collegia & societates ciuicæ diligenter obseruan- 42.
 dæ sunt, ne illicita coeant, ne licita aliquid ex lege publica *Collegia*
 corrumpant. *l. 1. 2. 4. D. de collegiis & corporibus.* ne vni pluribus *caute ha-*
 collegiis adscribantur. *d. l. 1.* coeant ad negotiationem, eas- *beantur.*
 que pactiones, quæ publicis legibus prohibitæ non sunt, *d. l. 4.*

Porrò in Belgio præter artium merciumque sodalitia, alia 43.
 etiam sunt, quæ publico sacramento Principi tenentur, *Vi in Belgio.*
 (quas etiam *Guldas* vocant) quibus solet prudenti consilio
 vir aliquis consularis, aut senatorius præesse, & conuentibus
 interesse, qui possit etiam aduigilare, qui periculosi sermones
 habeantur. Demetrius Cynicus à Vespasiano relegatus est in
 insulam, quòd de Republica parum cautè disputaret. Dioge-
 nes quidem & Crates Cynicus grauiora passi. Alia etiam vr-
 bium Belgicarum collegia, quæ tanquam illarum membra,
 iure patrio etiam publica tractant; prudenter etiam haberi
 solent, atque intra eos terminos solerter contineri, quos anti-
 qua eis consuetudo præscripsit, & publica ita tangant, ne ta-
 men ultra crepidas efferantur. Subsidia Principi decernant,

leges non ponant, sed orent. In his laborandum ne à se inuicē, ne à Magistratibus dissideant, aut controuersias, quas publica negotia adferunt aliquando, seminaria faciant altercationum inter populum & senatum, ne vnus corporis membra distrahantur, aut seditiosi sermones nascantur; vel si quid ortum fuerit, emendatis vtrimq; culpis actutum componatur.

44. *Bono ciuī
an & quā-
do in par-
tes eundū?* Sed & in his seditionibus queri solet, quæ sint partes boni ciuis, quiescere, an moueri, an partium alteri admoueri debeat? Solon legem sanxerat, si ob discordiam, dissensionem, seditio atque discessio populi in duas partes fieret, & ob eam causam irritatis animis, vtrimque arma caperentur, pugnetur; tum qui eo tempore, in eoque casu ciuili discordiæ non alterutri parti se coniunxerit, sed solitarius separatū sue à communi malo ciuitatis secesserit; is domo, patriâ, omnibusque fortunis careret, exul, extorrisque esset. & Cic. 1. de Off. eleganter contendit, quod qui potens imminentem iniuriam proximo non repellit, æquē eadem insimulandus sit culpâ, ac qui parentes, patriam, sociosque despectat. qua eadem ratione multorum locorum consuetudines illud Iuris vsurparunt, vt quisquis duos rixantes & depugnantes, cum posset intercessione suâ disungere, contempserit; homicidij correus habeatur.

45. Crudelis sanè in patriam est, & ciues, si quis eâ sit auctoritate, aut potentiâ, vt cum componere seditionem possit, negligat: si impedire, ne Resp. detrimentum capiat, contemnat; si prohibere, ne iniuria alteri parti fiat, despiciat: si accessione suâ suorumque iustâ causâ victoriâ certam sperare possit, neque se in partem dederit.

46. Quod si non liqueat Sylla an Marius potiori iure nitatur, cum vsurpari illud Ciceronis potest: *Habeo quem fugiam, quem sequar non habeo*; iterum cum exiguæ causæ multus sanguis pareretur; in neutras partes ei, qui, vt mox dictum, non est potens, eundum est: tunc ille audiatur:

--- nec te ciuilibus infere bellis.

47. Quod si in Magistratū, in Principem, in Remp. moueatur, maiestatis reus fuerit, qui Remp. aut Principem, cum iuuare possit, deseruerit. quod si improborum vires nimix sunt, vt inanes iræ future sint proborum, seruet se Principi, & Reip. in meliora tempora, vt Ioiadas puerum regem clam educauit in ea vsque tempora, quibus Athaliæ pellendæ iam par esset. Alla-

Allaborandum tamen semper ne medicina morbo gra-
tior sit, ne victoria crudelis supra meritum. ne barbararum
gentium auxilia vocentur, qui impios ritus inuehant,
& quibus periculum sit ne pars vtraque prædæ aliquando
cedat.

Et profectò extrema omnia tentanda sunt, antequam pa-
lâm ad arma veniatur. omnia consilia priuata, publicaque
tentanda, vrbium prouinciarumque comitia. quibus, præ-
sertim in Gallia, semper rerum nouarum appetente, salus
publica sæpius stetit, emendatis iis, quæ à ministris regiis
peccarentur, positisque limitibus, vbi populus excefferat.
intercurrentibus Mercuriis Regi populoque gratis, quorum
virtus, integritas, atque intra iustitiæ spheram constantia,
huic atque illi æquè probata esset. qui numquam nisi bonis
artibus fauores regios ambiuissent, aut popularem gratiam
affectassent: sæpè, inquam, huiusmodi comitia regibus. po-
pulisque salutaria fuerunt. eique doctrinæ Tholosanus in-
sumit librum de rep. 25. Sanè nostros iam olim constat ex
Tacit. de morib. German. stato tempore in syluam auguriis patrum,
& prisca formidine sacram omnes eiusdem sanguinis populos legatio-
nibus coire. ita de Sennonibus. De Germanis porro in vniuer-
sum coire, nisi quid fortuitum & subitum inciderit, certis diebus:
deinde illud ex libertate vitium quod non simul, nec iusti conueniunt,
sed & alter, & tertius dies contatione coeuntium absuntur. Infrin-
gende amplæ libertati oppositum Commodi consilium, cum
Marcomannis, & Quadis pacem eâ lege offert, ne sæpè aut
pluribus locis conuentus haberent, sed semel in mense dumtaxat, &
in vno certo loco, idque centurione aliquo presente Romano. Dion.
frag. lib. 78. ita per antithesim Linius lib. 13. de libertate
Ætolorum & Siculorum restrictione: Sicut vos Naupacti le-
gibus vestris per Magistratus à nobis creatos concilium habetis;
sic Siculorum ciuitatibus Syracusas, aut Messanam, aut Lilibæum
indicitur concilium, prætor Romanus conuentus agit, eo imperio euo-
cati conueniunt. Grotius de Rep. Bat. cap. 6. tumultus nostros
Belgicos ob inhibita comitia à vulgo excitatos asserit, dum
publico consilio medela querelis dari omittitur: & Eyndij Se-
natus Coniuualis ait Philippum Bonum Belgicis Prouinciis
in vnū corpus contractis priuilegia varia, atque inter ea liberta-
tē vbi locorū, quando, & quibus de rebus conueniendi delibe-
randique pro cōmunis rei cōmodō dedisse: alij asserunt solis id

48.

49.

Comitia
indicenda
sed pruden-
ter.

Brabantis competiisse, atque ob incommoda secuta publico scito remissum. Lætus profectò Introitus Brabantix libertatem quæ in comitijs erit capite sancit, conuocationem tamen Principi tribuit. *art. 41.* Cæterùm & prudenter ea comitia habenda sunt, nec eo tempore, quo ita turbati sunt prouincialium animi, vt si coierint, diuidere non possis equa simul atque iniqua petituros, quæ nec negare possis nec concedere. Si negaueris, in presens secessio: si concesseris, in omne imposterum eum tumultuum seminarium immineat. quo errore Gandauenses olim Comitum auctoritarem adeo depresso, tot tantisque impetratis priuilegijs, vt ex eis deinde ortis seditionibus, tot centuriatis, & per Rolandum calatis comitijs, vt magis populus, quàm Princeps dominari, nec aliud quàm à stirpe præcisâ remedium peti posse videretur. quod Carolus V Imperator, eo quamuis loco natus, tandem adhibuit, edito magno illo priuilegio omnium antecessorum priuilegiorum abrogatorio: vrbe post tumultum territâ, atque armis sine sanguine in potestatem redactâ, castroque imposito, ne veteres tabulas relegerent, & Rolando imposterum tacere iusso, ne sonitu memoriam irritaret. postquæ tempora, excepto fatali totius Belgij tumultu, ea vrbs tranquillitatem suam admirata est, & causam amauit.

50. *Quid in rebellionē?* Quid si populus Principem tyrannum, Magistratum nullo iure regere, tyrannidem per omnes exerceri, iura, priuilegia, libertatem patriæ violari clamet, preces, legationes, nihil profuisse, nihil reliquum spei nisi in armis, si non placet crudeli seruituti immori? Sanè D. Petrus docet nos obedire præpositis etiam discolis, & D. Paulus *ad Rom. c. 13.* piæ mentes Deû orabunt, vt meliorem lucem affulgere patiatur. Boni etiam aliqui ciues sentiunt rebus ita constitutis voluntario potius exilio sibi consulendum, quàm aliquid in Remp. moliendum. Augustinus *propos. 73. in epist. ad Rom. Ex tyrannis,* inquit, *bonus subditus laudem habet, vel eos lucrando, vel patienter ferendo, non autem eos occidendo.* & Concil. Constantiense *ses. 15.* errorem tyrannicidarum damnauit.

51. Sanè priuatis aut per tumultum non licet quippiam in Regem aut Remp. statuere: an ordinibus patrijs, quo ritu, quâ formulâ aliquid in Principem statuere, Imperium abrogare, ex auctorare, priuatum aut exulem esse iubere liceat, multi Iure-consulti, Theologi, & Historici veteres, & hodierni disputa-

putarunt, & præsertim tempore nuperæ Gallicæ liguæ, & Batavorum defectionis. quæ non lubet hîc excutere: nec causam aliorum sub diuersis prætextibus rebelliones aulorum contra Principes, aut supremum Reip. dominatum. Quem nullâ feloniam amitti, nullâ perfidiæ causâ dynastam principatu exui, qui superiorem non agnoscat, post Pennam, Baldum, Afflictum tradit Chopin. *de feud. Andiga. libro 2. tit. 4. in fin. & Alberic. Gentil. tractatum non ita pridem edidit, vltimam ex tribus Regalibus quas vocat disputationibus, de vi ciuium in Regem semper iniusta.* Laudant omnes, non admittunt omnes pro regni lege Traiani vocem Suræ tribunatum militum tradentis, *Ensem accipe, quem pro me ita demum strinxeris, si iuste imperauero: quod si perperam, per me fieri quidquam cognoueris, etiam in perniciem meam utaris.* Quamquam Hotoman. q. Ill. 5. Rex, ait, qui fidem publicè subiectis datam, & iureiurando confirmatam violat, non iam Rex, sed humane fidei, & Iuris gentium expers habendus est. Sanè Carolus Audax ob perfidiam Ludouici XI. & iniusta sæpius bella ei, prouinciisque illius illata semper sustinuit, eum supremo in Artesiam & Flandriam imperio excidisse, adeoque se, vasallosque suos ac subditos à Regis obedientia, & Parlamenti Parisiensis iurisdictione, quam ex natura etiam ditionis debitam fuisse olim negat Damhoud. *prax. ciuil. c. 232.* subtraxit, in eaque possessione mortuus est, pactis cum Rege induciis. quòd pacem nec Rex renunciato supremo eo Imperio, nec Dux eo agnito inire vellet. Præclare Faius noster, *in libello M. S. quem de Iure ditionum Mariæ Burgundicæ scripsit.* Galli sanè dominos feudis priuant jure suo abutentes. Papon. *arrest. lib. 13. arrest. 13.* sed regna & supremi dominatus legibus sunt soluti, adeoque tantum subsunt rationi, & legi, quæ diuinâ manu scripta est *in tabulis cordis nostri*; altiùs sanè repetenda, & disputanda, vt Cic. 1. *de legibus. cuius muneris colendi efficiendiq; nati, & in lucem editi simus, quæ fit coniunctio hominum, quæ naturalis societas inter ipsos. his enim explicatis fons legum, & iuris inueniri potest. non ergò à prætoris edicto, vt plerique nunc, neque à XII. Tabulis, vt superiores, sed penitus ex intima philosophia hauriendam iuris huius disciplinam pura.* Igitur rectè Grotius libro 52. *insigniter erudito* (si quædam eximas, quæ ad religionem pertinent, quæ Romani notarunt) *de bello lib. 1. c. 4.* satis luculentè docet bellum in superiores ordinariè licitum non esse iure naturæ, lege Hebræâ, minùs Euangelicâ, censurâ, & factis veterū

ait. citat Tractatum An. 1488. quem hæctenus videre non licuit, nec Grotius allegat *c. 6. art. 7. de Rep. Bat.* cuius diligentiam, si genuinus sit miror si fugisset.

Sed neque articulus dicit, quod ad priuatum quemlibet pertineat iudicium, an rex promissis non steterit, quo ordine, quo ritu ea declaratio faciendâ sit. an non preces, & honesta monita præmitti debeant, antequam non dico arma sumantur in Principem, quod non permittit articulus, sed antequam obsequia non præstentur. Filius familiars, & pater si contendunt; filius bonus cedit, non patrem domo pellit: ergone pellet incola patrem patriæ? Parentem, patronum liberi in ius non vocant, aut liberti: nisi veniâ à Prætoribus petita, & domesticis mediis prius tentatis: sed nec exteris bellum indicitur nisi per feciales rebus ablati, repetiti, & negati. Nihil à rege iuste petitum est; vt emendaretur, si quid ministri peccauerant, quod non concesserit; multa etiam quæ nullo iure peti poterant, concessit; testes sunt enim primæ seditionum petitiones, libellis vulgata, pacificatio Gandensis, Tractatus cum Ioanne Austriaco initi, dimissio omnium præsidiorum ac militum Hispanorum, conuentus Colonia, Brædæque habitus, aliaque sexcenta. etiam reus stellionatus si debitum offerat, lis & condemnatio cessat. *l. 1. C. de crim. Stellion. Securitati;* inquit Alexander, *tua consulere poteris, si oblato omnibus debito criminis causam peremeris.*

Heu quantum terra potuit pelagiq; parari

Hoc, quem ciuiles hausserunt sanguine dextra!

Sanè rarò aut ferè numquam excusari possunt, qui contra Principem coniurant. cui ne maledicendum quidem à sacris litteris docemur. qui patrio iure, metu, & honore à patria coli debet. & dum concurrat Princeps, præ patre timendus est, tuendusque, præsertim priuato, qui nõ statuere, ita nec tollere potest, qui malis publicis medicus datus non est, qui medicinam, neque certam atque indubitam dare potest. si singulorum arbitrio subesset Princeps, nemo subditus non meliore conditione viueret, qui suos habet Magistratus, extra quos nihil aliis in eum iuris est. Rectius Cerealis apud Tac. *l. 20. vt imbres & cætera nature mala, sic luxum & auaritiam dominantium tolerandum esse.* & Liu. *l. 27. vt parentum seuitiam, sic patriæ patiendâ & ferendo leniendam esse. Bonos Principes voto expetendos qualescumq; tolerandos esse.* & Tac. *lib. 11. falsò libertatis vocabulum obten-*

di ab iis, qui privatim degeneres, in publicum exitiosi, nihil spei nisi per discordias habent. & lib. 20. libertas & speciosa nomina prætextuntur: nec quisquam alienum seruitium, & dominationem sibi concupiuit, ut non eadem ista vocabula usurparet. & lib. 16. Ut imperium euerant, libertatem præferunt; si præeuerterint, ipsam aggrediuntur. Quid ad hæc Bataui? quid ad hæc Armeniani? an non hîc legunt originem, prætextum, successum rebellionis suæ? utinam saperent, & intelligerent, ac nouissima prouiderent!

CAPVT X.

De Mendicantibus.

1.
Validi non
permittendi.

Mendicitas multis de causis, de quibus proximè, perniciofa aut periculosa est Reipublicæ, quam & gratis vt mures exedit. quapropter mendicantes validi, & Iuris scripti & Principum nostrorum aliorumque constitutionibus; & Magistratum hîc municipalium ordinationibus cœrcentur. sed rectè illud: *Fortis res est lex, si Præsidem adiuantem habeat.* quod quia hac in causa aliquando non satis contingit, sæpè innouantur, sæpè proclamantur leges, sæpè raucescit præco, manet tamen malum.

Rectè lex cunctis. C. de mendic. valid. l. 10. Cunctis, quos in publicum questum incerta mendicitas vocauerit, inspectis exploretur in singulis & integritas corporum, & robur animorum, atque inertibus absque ulla debilitate miserandis necessitas inferatur, vt eorum quidem quos tenet conditio seruilis, proditor studiosus, & diligens dominium prosequatur; eorum verò, quos natalium sola libertas persequitur, colonatu perpetuo fulciatur quisquis huiusmodi lenitudinem prodiderit ac probauerit, saluâ dominis in eos actione, qui vel latebram fortè fugitiuis, vel mendicitatis subeunde consilium præstiterint. sed plenius insuper Auth. de questor. Nouel. 80. cum plurimi Constantinopolim confluerent desertis propriis sedibus, quæstorem Iustinianus instituit, qui inquireret in peregrinos, & causas aduentus eorum. si lites forent, velociter eos, præsertim agricolas, eripi difficultatibus curaret, & contentionibus absolutos remitti in suas ciuitates & prouincias. Vniuersitatum verò lites (notandum hodie) duo tantum aut tres, cæteris in patriam

2.
Inquirendi.